

8.2.2014 / Seppo Ruotsalainen

Ylisuurten bonusten ja palkkioiden aikaa

Yhteiskuntatieteiden tohtori Olli Pusa kirjoitti Helsingin Sanomien mielipidesivulla 30.1., että "yritysjohto voi saada muhkeat bonukset firman myynnistä, vaikka omistajan intressissä olisi yhtiön toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Miten tämä voi olla mahdollista?", Pusa kysyy.

Mainittu ihmettely korostuu havainnosta, että kuvitteellisessa (fiktiivisessä) taloudessa "rahalla luodaan rahaa"-menetelmä (esim. pörssikurssit) tuo usein yritykseen huomattavia "ylimääräisiä" rahamääriä itse tuotantoprosessista riippumatta ja sen ulkopuolelta. Miksi näin syntyviä varoja ei käytetä uusinvestointeihin ja sitä kautta työntekijöiden lisäpalkkaamiseen siitäkään huolimatta, että tällaisesta menettelystä saattaisi hyötyä koko yritys ja yritysjohtokin? Julkinen imagokin paranisi kun bonukset pienenisivät.

Erään vastauksen tähän nurinkurisuuteen antaa Karl Marxin Pääoma-teoksessaan esiin nostama käsite "voiton keskimääräisen suhdeluvun laskutendenssistä". Voittojen kasvusta ja työvoiman arvon (suhteellisesta) alas painamisesta huolimatta voiton suhdeluku pyrkii alenemaan sen seurauksena että tuotantovälineisiin ja raaka-aineisiin sijoitettava arvonosa kasvaa vielä jyrkemmin kuin voitot.

Edellä sanottuun liittyy kapitalistisen talousjärjestelmän kapea-alaisuus.

Yritykset eivät katso voivansa laajentaa tuottavaa sijoitustoimintaa oman erityisalansa ulkopuolelle peläten, että sieltä on odotettavissa alenevia voittotasoja. Äärimmilleen kiristynyt kilpailu ei sitä salli.

Edellä sanottu aiheuttaa yrityksille tarpeen vapautua ylimääräisistä, usein ovista ja ikkunoista sisään virtaavista, rasitteeksi muuttuvista rahoistaan osinkoja ja suuria johdon palkkioita jakamalla samalla kun ne pyrkivät vapautumaan (nyt investointien "puuttumisen" johdosta) "ylimääräiseksi" muuttuvasta työvoimastaan.

Osa työvoimasta vaihdetaan siis rahaksi. Tämä prosessi ilmenee yhä enemmän paitsi yksittäisiä työntekijöitä ja työntekijäryhmiä myös kokonaisia yrityksiä koskevinä osto- ja myyntitapahtumina